

CONLUCRAREA INSTITUȚIILOR ÎN STATUL DEMOCRATIC DE DREPT. MODELUL UNIUNII EUROPENE

COOPERATION OF INSTITUTIONS IN THE DEMOCRATIC STATE. EUROPEAN UNION MODEL

[https://doi.org/10.52327/1813-8489.2021.2\(110\).02](https://doi.org/10.52327/1813-8489.2021.2(110).02)

CZU: 321:061.1EU

Liudmila ROSCA,
Doctor Habilitat in Philosophy, Associate professor,
Academy of Public Administration

SUMMARY

In this study, the author explains the priority position on the agenda of scientists from various segments of social sciences. In the contemporary western political theory from the end of the 1990s, the theoretical and practical resizing of political institutions becomes a priority both within the states and in the regulation of international relations. The analysis of various approaches of political and social institutions allowed the author to conclude that governance, including coalition governance, can be effective in terms of co-working, cooperation, collaboration and active participation of citizens in the decision-making process. Also, the cultural and moral component of the decision factor is important, regardless of the practiced level: local, national, regional, global. The author places the theses promoted by Moldovan scholars at the basis of the activity of the heads of state institutions and of the civil servants.

Keywords: institution, democratic state, polyarchy, efficiency, political process.

REZUMAT

În acest studiu autorul explică poziția prioritară a instituțiilor pe agenda savanților din diverse domenii ale științelor sociale. În teoria politică contemporană, la finele anilor '90 a secolului trecut, în Occident redimensionarea teoretico-practică a instituțiilor politice devine prioritară, atât în interiorul statelor, cât și în reglementarea relațiilor internaționale. Analiza diverselor abordări a instituțiilor politice/instituțiilor sociale i-a permis autorului să conchidă: guvernarea, inclusiv cea de coaliție, poate fi eficientă în condițiile conlucrării, cooperării, colaborării acestora și a participării active a cetățenilor la procesul decizional. De asemenea, este importantă componenta culturală, morală a factorului de decizie, indiferent de nivelul practicat: local, national, regional, global. La baza activității conducătorilor instituțiilor statului, funcționarilor publici, autorul plasează tezele promovate de cărturarii moldoveni.

Cuvinte-cheie: institut, stat democratic, poliarchie, eficiență, proces politic.

Introducere. În ultimul deceniu al secolului XX, politologii din Occident au readus pe agenda teoriei politice originea și esența instituțiilor. Aceasta se întâm-

Introduction. In the last decade of the XX century, political scientists in the reintroduced the issues of the origin and essence of institutions on the agenda of political

plă din motiv că, pe de o parte, erau pregătite, justificate schimbările pe arena mondială, iar, pe de altă parte, era necesar de oferit un model de guvernământ pe placul tuturor. Astfel, a fost aprobat proiectul de cercetare și elaborare al Manualului de Știință Politică. Oxford, publicat în limba engleză în 1996, în limba română – 2005. În Capitolul Instituțiile politice o perspectivă de ansamblu, găsim explicația precum că organizarea politică a societății are la origini 2 istorii: una pozitivă și alta negativă. Modelul dezvoltat de grupul de oameni care conviețuiau pe același teritoriu, foloseau aceleași resurse, a fost numit „democratic” sau „centrat pe comunitate” și povestea negativă, mod de guvernare impus de un conducător, o forță superioară, care vrea să extragă resurse din spațiul unde trăiește un grup de oameni. În ambele cazuri este nevoie de 4 tipuri de instituții. Așa cum în antichitatea greacă Platon și Aristotel se întrebau: care sunt cele mai bune constituții ale polisurilor grecești, la fel și savanții contemporani se întreabă: care sunt cele mai eficiente instituții în cele două forme (pozitivă și negativă) de guvernământ?

Pentru a răspunde la această întrebare, Rawls a reactualizat abordarea instituțională în teoria politică contemporană, a eliminat utilitarismul din filosofia politică, oferind un discurs preponderent normativ, care descifrează conținutul categoriilor: dreptate, egalitate, drepturi. Rawls își expune în mai multe teze idealul despre organizarea politică a societății. Este vorba despre o societate, în care predomină un consens cuprinzător privind principiile acceptate de către instituțiile politice - un consens care nu este nici într-un caz subminat de faptul că grupuri și indivizi diferiți au viziuni opuse în chestiuni culturale, religioase, ideologice [3, pp.131-172]. O teză a lui Rawls, este importantă și pentru studiul

theory. This is because, on the one hand, the changes in the world arena were prepared and justified, and, on the other hand, it was necessary to offer a model of government to everyone's liking. Thus, the research and the elaboration of the project "A New Handbook of Political Science" was approved. It was published in English in 1996 by Oxford University Press, and translated into Romanian in 2005. In the chapter An Overview of Political Institutions, we find the explanation that the political organization of society has its origins in two histories: one positive and one negative. The model developed by the group of people, who lived on the same territory and used the same resources, was called "democratic" or "community-centered", and the mode of governance imposed by a leader, a superior force, who wants to extract resources from the space, where a group of people live, has been called a negative model. In both cases, four types of institutions are needed. Just as in Greek antiquity: Platon and Aristotle wondered what were the best constitutions of Greek poleis, so do contemporary scientists wonder: What are the most effective institutions in the two forms (positive and negative) of government?

To answer this question, Rawls updated the institutional approach in contemporary political theory and eliminated utilitarianism from political philosophy, offering a mostly predominantly legislative discourse, which deciphers the content of the categories: justice, equality, rights. Rawls expounds in several theses his ideal about the political organization of the society. It is a society, in which a broad consensus on the principles accepted by political institutions prevails - a consensus that is by no means undermined by the fact that different groups and individuals have opposing views on cultural, religious, and ideological issues [4, pp.131-172]. Another thesis of Rawls is also im-

eficienței instituțiilor politice: nu o societate dreaptă generează instituții drepte, ci dimpotrivă – instituțiile drepte pot genera o societate dreaptă. Instituțiile nu sunt doar „regulile jocului”, ele afectează valorile stabilite într-o societate. Aici vorbim despre: dreptate, identitate colectivă, apartenență, încredere și solidaritate. Elster J. a susținut ideea: „o sarcină a politicii este în mod cert modelarea condițiilor și instituțiilor sociale astfel încât oamenii să se comporte onest, pentru că oamenii cred că structura de bază a societății lor este dreaptă” [1, p. 231].

Metodele aplicate: analiza, sinteza, studiul comparat, abordarea sistemică, ne-a permis să apreciem rolul instituțiilor, îndeosebi a celor comunitare, în organizarea și gestiunea proceselor sociale din statele europene contemporane. Analiza de conținut a lucrărilor cărturarilor moldoveni Neagoe Basarab și Nicolae Milescu Spătarul, ne-a permis să atragem atenția cititorilor la virtuțile liderilor instituțiilor de stat, a organizațiilor neguvernamentale. Obiectivul investigației: găsirea mijloacelor de sporire a eficienței guvernării în condițiile statului democratic, de valorificare a potențialului constructiv al instituțiilor politice, poate fi atins doar prin aplicarea principiilor pluralismului metodologic, al interdisciplinarității și complementarismului.

Abordarea teoretică a instituțiilor politice. În DEX, institutul este definit ca: organ sau organizație (de stat) care desfășoară activități cu caracter social, cultural, administrativ etc.; formă de organizare a raporturilor sociale potrivit normelor juridice stabilite pe domenii de activitate [2, p. 496]. Sub aspect social noțiunea institut are două semnificații majore: în sens larg desemnează un set de norme de comportament, prin care raporturile sociale se formalizează, iar, în sens mai restrâns, institutul desem-

portant for the study of the effectiveness of political institutions: not a just society generates just institutions, but on the contrary – just institutions can generate a fair society. Institutions are not just the "rules of the game", they affect the values set in a society. Here we are talking about: justice, collective identity, belonging, trust, and solidarity. Elster J. claimed that: "a one task of politics is certainly shaping to shape the social conditions and institutions so that people behave honestly, because people they believe that the basic structure of their society is right" [1, p. 231].

The methods applied. Analysis, synthesis, comparative study and the systemic approaches have enabled us to appreciate the role of institutions, especially of the Community ones in the organization and management of social processes in the contemporary European States. The content analysis of the works of the Moldovan scholars Neagoe Basarab and Nicolae Milescu Spătarul allowed us to draw the readers' attention to the virtues of the leaders of state institutions, of the non-governmental organizations. The objective of the investigation is to find means to increase the efficiency of governance in a democratic state and to capitalize on the constructive potential of political institutions, which can only be achieved by applying the principles of methodological pluralism, interdisciplinarity, and complementarity.

Theoretical approach to political institutions. In the Explanatory Dictionary of the Romanian Language (DEX) institution is defined as a body or (state) organization that carries out social, cultural, administrative, etc. activities; form of organization of social relations according to the legal rules established by fields of activity [2, p.496]. From a social point of view, the notion of institution has two major meanings: in the broad sense it refers to a set of norms of behavior, through which social relationships are formalized and, in a

nează o practică cunoscută și verificată, fundamentată pe obiceiuri, tradiții, norme de comportament. Descifrarea semnificației noțiunii – institut, aplicarea corectă a fiecărui sens este o preocupare constantă a teoriei politice contemporane.

Lumea contemporană dinamică în exces, nu lasă prea mult timp teoreticienilor să sistematizeze datele despre manifestările politicului, despre capacitatea omului contemporan de a-și însuși rolul de actor important al procesului politic. Statul este cea mai importantă structură de organizare a vieții și activității oamenilor. Omul, în calitatea sa de ființă rațională, înzestrat cu o esență triplă: bio-psiho-socioculturală, și-a dobândit calificativul – ființă politică, amplasându-se în structura ierarhică la un anumit nivel al puterii, fie în calitate de conducător sau condus, guvernator sau guvernat. Deși, fondatorul științei politice – Aristotel, l-a numit Zoon politikon, omul, trecând prin mai multe forme de organizare social-politică, economică, își dezvoltă aptitudinile unui cetățean responsabil de condiția sa în lume.

În teoria politică contemporană deosebim trei modele de abordare a tematicii instituționale: istorică, economică, culturală/sociologică. Instituționalismul istoric valorifică modul în care puterea exercitată asupra procesului politic era structurată de forma de guvernământ și regimul politic. În acest context, Birnbaum, în lucrarea: „Statul și acțiunea colectivă” sublinia că instituțiile politice fac mai mult decât să distribuie puterea și să producă strategii. Instituțiile influențează modul în care diferite grupuri ajung să-și definească interesele politice. Adepții acestui curent teoretic accentuează rolul alegerilor instituționale la momentul apariției diverselor sectoare de politici sau chiar a sistemelor politice. Teza promovată de

narrower sense, the institution designates a known and verified practice based on customs, traditions and norms of behavior. Deciphering the significance of the concept –institution and the correct application of each meaning is a constant concern of contemporary political theory.

The excessively dynamic contemporary world does not allow too much time for theorists to systematize the data on the manifestations of politics, on the capacity of the contemporary man to take on the role of an important actor of the political process. The state is the most important structure for organizing people's lives and activities. The man, in his capacity as a rational being, is endowed with a triple essence: bio-psycho-sociocultural. He has acquired the qualifier –a political being, placing himself in the hierarchical structure at a certain level of power, either as a leader or a led, a governor or governed. Although the founder of political science - Aristotle called man Zoon politikon, he, going through various forms of social-political and economic organization, develops the skills of a citizen responsible for his condition in the world.

In contemporary political theory, we distinguish three models of approaching the institutional theme: historical, economic, and cultural/sociological. Historical institutionalism capitalizes on the way in which the power exercised over the political process was structured by the form of government and political regime. In this context, in the paper "The State and Collective Action", Pierre Birnbaum emphasized that political institutions do more than distribute power and produce strategies. Institutions influence how different groups define their political interests. The supporters of this theoretical current emphasize the role of institutional elections when various policy sectors or even political systems emerge. The thesis pro-

reprezentanții acestui curent este: alegerile inițiale (atât structural, cât și normativ) vor avea un efect general asupra alegerilor ulterioare privind politicile. Aceste teze au fost promovate în contextul evaluării poziției statului în analiza politică, inițiată de Gabriel Almond. Savantul american propunea conceperea diferențiată a statului și a sectorului public în sine, în opoziție cu influențele ce vin din partea grupurilor de interes sau a partidelor politice, cu caracter societal. În acest context, statul nu mai este o entitate, reprezintă o formă de agregare a organizațiilor și instituțiilor, care urmăresc satisfacerea propriilor necesități/interese.

Abordarea economică este realizată în lucrările autorilor „teoriei alegerii raționale” și „teoriei jocului”. Tezele de bază ale acestora sunt: actorii vin în „jocul” instituționalizat cu un set fix de preferințe, pe care le pot ierarhiza într-o manieră rațională. Instituțiile determină schimbările ulterioare dintre actori, dar instituțiile nu influențează preferințele. Preferințele actorilor sunt legate de maximizarea utilității individuale a acțiunilor/politicilor. Avantajul abordării economice rezidă în faptul că oferă fundamente universale modului în care indivizii vor acționa în contexte instituționale diferite.

Ideea centrală a instituționalismului poate fi rezumată la teza: instituțiile au un rol major asupra desfășurării și asupra rezultatelor procesului politic, precum și asupra actorilor implicați. Dacă vechiul instituționalism evidenția semnificația legilor în actul de guvernare, influența structurilor asupra comportamentului; își propunea să definească buna guvernare, apoi noul instituționalism, influențat inițial de behaviorism, de curentele raționaliste, se orientează către construcțiile teoretice; respinge componentele normative; dezvoltă interesul pentru contribuțiile societății aduse în

moted by the representatives of this current is: initial elections (both structural and regulatory) will have an overall effect on subsequent policy choices. These theses were promoted in the context of assessing the role of the state in the political analysis initiated by Gabriel Almond. The American scientist proposed the differentiated conception of the state and of the public sector itself, as opposed to the influences coming from interest groups or political parties of a societal nature. In this context, the State is no longer an entity, is a form of aggregation of organizations and institutions, which seek to meet their own needs/interests.

The economic approach is contained in the works of the authors of "the rational choice theory" and the "game theory". Their basic theses are: actors come into the institutionalized "game" with a fixed set of preferences, which they can rank in a rational manner. Institutions determine subsequent changes between actors, but the institutions do not influence preferences. The preferences of the actors are related to maximizing the individual utility of actions/policies. The advantage of the economic approach lies in the fact that it provides universal foundations for how individuals will act in different institutional contexts.

The central idea of institutionalism can be summarized in the theses: institutions play a major role in the development and outcomes of the political process, as well as in the actors involved. If the old institutionalism highlighted the significance of laws in the act of governing, the influence of structures on the behavior and aimed to define good governance, then the new institutionalism, initially influenced by behaviorism and rational currents, is oriented towards theoretical constructions, rejects the regulatory components and develops interest in the contributions of society to the political systems. Therefore,

sistemele politice. Așadar, în lucrările politologilor, specializați în cercetarea fenomenelor și proceselor politice, inclusiv a instituțiilor politice dinamice este justificată teza: un grup de indivizi, fiecare având preferințe bine definite, interacționează strategic în baza recunoașterii unor interese comune.

Abordarea sociologică/culturală justifică teza în conformitate cu care instituțiile dictează o logică „a potrivirii”, adică le sugerează actorilor ce ar trebui să prefere într-o situație concretă. Fără a nega instituționalizarea acțiunii individuale, autorii ce susțin acest mod de interpretare a instituțiilor, subliniază că indivizii nu dispun de suficiente resurse colective pentru a fi raționali în interacțiunea lor cu alți agenți. Ei pot urma „șabloane”/„scenarii” oferite de instituțiile în cadrul cărora activează. Instituțiile construiesc identități sociale, apartenențele; oferă definiții realității și semnificații împărtășite de către actori. Într-un context instituțional actorii nu calculează care acțiune îi va spori utilitatea. În schimb, cetățenii se întreabă: ce poziție/rol le revine în ambianța socială? Conștientizarea statutului social îi permite persoanei să adopte reguli de comportament. Deseori acestea sunt definite în codurile deontologice [3, p.p. 177-201].

Actualmente, în cadrul abordării sociologice se discută mult asupra relațiilor ce se stabilesc între stat și societate, între sectorul public și privat. Savanții produc modele de interacțiune socială, structurală, organizațională. Astfel de studii sunt semnificative pentru statele ce-și propun să realizeze modelul democrației, să legitimeze activitatea instituțiilor democratice. Relațiile interumane în societățile pluraliste, în sistemele politice pluripartite poartă amprenta opțiunilor, modelelor selectate de partidele politice, mai ales dacă vorbim despre partidele politice de la guvernare.

in the works of political scientists, specialized in researching political phenomena and processes, including dynamic political institutions, the thesis is justified: a group of individuals, each with well-defined preferences, interacts strategically based on the recognition of common interests.

The sociological/cultural approach justifies the thesis according to which the institutions dictate logic of “matching”, i.e. it suggests to the actors that they should prefer a concrete situation. Without denying the institutionalization of an individual action, the authors who support this way of interpreting institutions emphasize that individuals do not have sufficient collective resources to be rational in their interaction with other agents. They can follow “templates”/“scenarios” provided by the institutions in which they activate. Institutions build social identities, affiliations; they provide definitions of reality and meaning shared by actors. In an institutional context, the actors do not calculate which action will increase its usefulness. Instead, citizens ask themselves: What is their position/role in the social environment? Awareness of the social status allows the individual to adopt rules of behavior. These are often defined in codes of ethics [3, p.p. 177-201].

Currently, the sociological approach discusses a lot about the relations that are established between the state and society, between the public and the private sectors. Scientists produce models of social, structural, and organizational interaction. Such studies are significant for the states that aim to implement the model of democracy and to legitimize the activity of democratic institutions. Interpersonal relations in pluralist societies, in multi-party-political systems bear the imprint of options, models selected by political parties, especially when we talk about the political parties in power.

Misiunea statului în asigurarea eficienței guvernării. Cu o frecvență mai mare astăzi se întâlnește guvernarea de coaliție. Din această perspectivă, în teoria politică au existat dezbateri și se mai discută despre corelarea intereselor persoanei, grupului și comunității. Astfel de discuții, în spațiul românesc, inițiază lucrarea lui Neagoe Basarab: *Învățăături către fiul Theodosie*, în care autorul își propune să explice care este datoria unui principe și ce atitudine ar trebui să dezvolte față de misiunea sa. Neagoe Basarab sublinia că un conducător nu poate fi apreciat în tandemul bun-rău, el poate și trebuie să tindă să judece după dreptate. La această categorie a științei politice vom reveni în contextul conlucrării eficiente a instituțiilor politice din statul democratic. Aici, ne propunem doar să actualizăm tezele înaintașilor noștri, care, spre deosebire de noi, erau foarte sânguincioși la carte: studiau, asimilau tezele savanților, scriitorilor umaniști din epoca Renașterii, apoi din cea modernă, sistematizând cunoștințele despre modelele progresiste de organizare politică a societății; de consolidare instituțională a statelor noi (burghez-democratice). În acest context, este valoroasă opera lui Nicolae Miclescu Spătarul, care, printre cele mai importante funcții ale statului evidențiază: asigurarea ordinii, grija față de supuși, menținerea bunăstării generale.

Nicolae Miclescu Spătarul considera că organizarea politică a societății este deasupra claselor și grupurilor sociale. Puterea politică a instituțiilor de stat poate face uz de constrângere, de coerciție numai față de cei care încalcă legile și normele juridice de conviețuire. În rest, abuzul de putere subminează temelia statului și provoacă nemulțumirea poporului. Savantul enciclopedist povățuiește conducătorii

The mission of the state in ensuring the efficiency of government. Coalition governments are more common today. From this perspective, there have been debates in political theory while the correlation of individual, group, and community interests is still being discussed. Such discussions are initiated in the Romanian space. In Neagoe Basarab's work *Teachings for the son Theodosius*, the author aims to explain the duty of a prince and what attitude he should develop toward his mission. Neagoe Basarab underlined that a ruler cannot be appreciated in the tandem of good and evil, he can and must strive to judge by righteousness. We will return to this category of political science in the context of the efficient cooperation of the political institutions in the democratic state. Here, we only intend to update the thesis of our forerunners, who, unlike us, were diligent in their studies: they learned and assimilated the teachings of scientists, of the humanist writers of the Renaissance, then of the modern ones, systematizing the knowledge about progressive models of the political organization of society; of institutional consolidation of the new states (bourgeois-democratic). In this context, the work by Nicolae Miclescu Spataru is valuable. Among the most important functions of the state, he highlights: ensuring order, caring for the subjects, maintaining the general welfare.

Nicolae Miclescu Spătaru considered that the political organization of the society is above classes and social groups. The political power of state institutions can make use of coercion and restrictions only against those who break the laws and legal norms of cohabitation. Otherwise, the abuse of power undermines the foundation of the state and causes dissatisfaction among the people. The encyclopedic scholar instructs the leaders of

instituțiilor statului să fie dreapți, curajoși, să poarte grija poporului, să guverneze cu multă chibzuială și rațiune, în țara sa să fie exemplu pentru popor [6]. Cât de frumos sună aceste sfaturi în zilele când viața socială, politică din țara noastră este o scenă a absurdului!

În lucrarea Vasiliologhion Nicolae Milescu Spătarul analizează cauzele ce provoacă slăbirea statului: viclenia, lăcomia de arginți, semeția, nedreptatea, răutatea omenească. O lucrare actuală, instructivă pentru instituțiile responsabile de pregătirea profesională a funcționarilor publici este Arifmologhionul lui Nicolae Milescu Spătarul, în care sunt definite „însușirile preabunilor șefi”. În opinia autorului, conducătorul, în contextul obiectivelor acestui studiu, instituțiilor de stat: trebuie să aibă grijă de bunurile obștești la fel ca de propria persoană; să apere comorile poporului ca un sfânt; să caute fericire nu în arginți, ci în fapte proslăvite și cinstite; țara trebuie să fie renumită prin faptul că supușii trăiesc slobozi și asupra lor nu se săvârșesc nedreptăți și samavolnicii; să respecte ca un jurământ nu doar tratatele scrise (legile), dar și promisiunile verbale; să se folosească mai mult de neprihănire decât de silnicii. Lectura acestor rânduri trezesc în mintea fiecărui cetățean al Republicii Moldova idei revoltătoare, întrebări etc. [6, p. 83-85].

Așadar, instituțiile politice constituie o componentă importantă a sistemului politic, indicând nivelul de organizare politică a societății. Instituțiile centrale ale sistemului politic sunt: statul, partidul politic, grupul de presiune, grupul de interes. De regulă, instituțiile politice se constituie în cadrul sistemului politic național. Însă în teoria contemporană a relațiilor internaționale sunt întâlnite aprecierile instituționaliștilor, care oferă prioritate instituțiilor și organizațiilor neguvernamentale, corporațiilor multinaționale. Instituțiile politice, atât la nivel național,

state institutions to be just, courageous, to take care of the people, to rule with much thought and reason, to set an example for the people in his country [5]. How beautiful this advice sounds in the days when the social and political life in our country is a theatre of the absurd!

In the work Vasiliologhion, Nicolae Milescu Spătaru analyzes the causes that weaken the state: cunning, greed for money, pride, injustice, human wickedness. A current, instructive work for the institutions responsible for the professional training of civil servants is the Arifmologhion by Nicolae Milescu Spataru, in which the "qualities of the great chiefs" are defined. In the opinion of the author, the ruler, in the context of the objectives of this study, state institutions should: take care of public goods as well as of themselves; defend the treasures of the people as a saint; seek happiness not in money, but in glorious and honest deeds; the country must be renowned for the fact that the subjects live free and there are no injustices and atrocities committed against them; observe as an oath not only the written treaties (laws) but also the verbal promises; use righteousness more than violence. The reading of these lines awakens in the mind of every citizen of the Republic of Moldova revolting ideas, questions, etc. [6, p. 83-85].

Therefore, political institutions are an important component of the political system, indicating the level of the political organization of society. The central institutions of the political system are: the state, the political party, the pressure group, the interest group. As a rule, political institutions are constituted within the national political system. But in the contemporary theory of international relations, the appreciations of institutionalists are encountered, who give priority to non-governmental institutions and organizations, to multinational corporations. Political insti-

cât și la nivel internațional se pot afla în relație de cooperare, interacțiune, alianță sau se pot poziționa în opoziție, conflict. În momentul în care ne propunem să atingem eficiența în procesul de guvernare, stabilitatea dinamică a sistemului politic democratic, este necesar să apreciem capacitatea instituțiilor politice de a colabora, de a-și uni eforturile în procesul de guvernare.

Conlucrarea instituțiilor europene – condiție indispensabilă guvernării eficiente. Modele de integrare regională istoria omenirii cunoaște, dar din mai multe considerente vom alege modelul oferit de statele europene, care au creat instituții comunitare eficiente, responsabile pentru obiectivele declarate. Modelul European de integrare regională și-a demonstrat eficiența și atractivitatea în timp. Conform Tratatului de la Maastricht, Uniunea Europeană dispune de un cadru instituțional unic, care asigură coerența și continuitatea acțiunilor întreprinse în vederea atingerii obiectivelor sale. Instituțiile europene: Parlamentul European, Consiliul European, Consiliul Uniunii Europene, Comisia Europeană, Curtea de Justiție a Comunităților Europene, Curtea de Conturi Europeană ș. a. [8, p.155 - 352].

Din anul 1997, Parlamentul European se transformă într-o instituție legislativă, asemenea parlamentelor statelor-membre ale UE. Parlamentul European este instituția, dezbaterile, deciziile căreia sunt publice, sunt publicate în Jurnalul Oficial al UE. Parlamentul este ales în mod universal de către cetățenii statelor-membre. Alegerile parlamentare se desfășoară o dată la cinci ani și fiecare cetățean cu drept de vot poate să-și aleagă europarlamentarul. Europarlamentarii își exercită mandatul independent, nu pot primi instrucțiuni de la guvernele lor și nici nu pot fi investiți cu un mandat im-

tutions, both at the national and international level, can be in a relation of cooperation, interaction, alliance or they can position themselves in opposition, conflict. When we aim to achieve efficiency in the governing process, the dynamic stability of the democratic political system, we need to appreciate the capacity of political institutions to collaborate and to join efforts in the governing process.

Cooperation of the European institutions - an indispensable condition for efficient governance. The history of mankind knows various models of regional integration, but for several reasons, we will choose the model offered by the European States, which have created efficient Community institutions responsible for the stated objectives. The European model of regional integration has proven its efficiency and attractiveness over time. According to the Treaty of Maastricht, the European Union has a single institutional framework that ensures the coherence and continuity of the actions taken to achieve its objectives. The European institutions include: the European Parliament, the European Council, the Council of the European Union, the European Commission, the Court of Justice of the European Communities, the European Court of Auditors, etc. [7, p. 155 - 352].

Since 1997, the European Parliament has become a legislative institution, like the parliaments of the EU Member States. The European Parliament is the institution, whose debates and decisions are public and published in the Official Journal of the EU. The Parliament is universally elected by the citizens of the Member States. Parliamentary elections take place every five years and every citizen with the right to vote can elect his or her Member of the European Parliament. MEPs exercise their mandate independently, cannot receive instructions from their governments, nor can they be invested with

perativ. Protocolul asupra privilegiilor și imunităților Comunităților Europene, adoptat în anul 1965, oferă privilegii europarlamentarilor, care pot circula liber în statele-membre ale UE, să consulte orice dosar, aflat în posesia Parlamentului European. Numărul europarlamentarilor a evoluat în funcție de numărul statelor-membre ale UE.

Parlamentul European este constituit din grupuri politice, care reunesc ansamblul marilor partide politice ce activează în statele-membre, numărul minim fiind de 19. Un europarlamentar poate aparține doar unui grup politic. Constituirea unui grup trebuie declarată Parlamentului, indicându-se denumirea grupului, numele membrilor grupului și compunerea biroului. Aceste informații sunt publicate în Jurnalul Oficial. Grupurile politice își exercită funcțiile în cadrul activității Uniunii Europene, în conformitate cu prevederile Regulamentului Parlamentului. Ele dispun de un Secretariat în cadrul Secretariatului General, de facilități administrative și de alocări de la bugetul Parlamentului. Deputații care nu aderă la grupuri, de asemenea, dispun de Secretariat. Parlamentul European îndeplinește trei atribuții esențiale: puterea legislativă, controlul democratic și funcția bugetară.

Puterea legislativă este exercitată împreună cu Consiliul Uniunii Europene, care, fiind ales prin vot direct, își asigură automat legitimitatea. În practica decizională a celor două instituții sunt utilizate patru proceduri: procedura codeciziei prin care Parlamentul și Consiliul UE împart puterea legislativă. Comisia prezintă decizia sa celor două instituții, care o lecturează și o discută în două rânduri. Dacă Parlamentul și Consiliul nu cad de acord asupra textului propunerii, textul este transmis pentru dezbateri în Comitetul de conciliere, alcătuit dintr-

an imperative mandate. The Protocol on Privileges and Immunities of the European Communities, adopted in 1965, provides for the privileges of MEPs, who may move freely within the EU Member States, to consult any file in the possession of the European Parliament. The number of MEPs has evolved according to the number of EU Member States.

The European Parliament is made up of political groups, which bring together all the major political parties operating in the Member States, with a minimum number of 19. A Member of the European Parliament can only belong to one political group. The formation of a group must be declared to Parliament, indicating the name of the group, the names of the members of the group, and the composition of the bureau. This information shall be published in the Official Journal. The political groups shall exercise their functions within the framework of the activities of the European Union, in accordance with the provisions of Parliament's Rules of Procedure. They shall have a Secretariat within the General Secretariat, administrative facilities, and allocations from the Parliament's budget. Members, who do not join the groups, also have a Secretariat. The European Parliament has three key tasks: legislative power, democratic control, and budgetary function.

The legislative power is exercised together with the Council of the European Union, which being elected by direct vote automatically ensures its legitimacy. Four procedures are used in the decision-making practice of the two institutions. The co-decision procedure is one whereby the Parliament and the Council of the EU share legislative power. The Commission shall present its decision to the two institutions, which shall read and discuss it twice. If the Parliament and the Council do not agree on the text of the proposal, the text shall be forwarded for debate to the Conciliation Committee, composed of an

un număr egal de reprezentanți ai celor două instituții. La ședințele Comitetului participă și reprezentanții Comisiei Europene. Când Comitetul ajunge la un acord, transmite textul propunerii Parlamentului și Consiliului pentru a treia lectură.

Procedura cooperării, introdusă prin Actul Unic European, în anul 1986, acordă putere de decizie Consiliului UE: în timp ce rolul Parlamentului se limitează la emiterea unui Aviz, după ce i se comunică Propunerea Comisiei. La moment, această procedură se aplică doar în domeniul Uniunii Economice și Monetare.

Procedura consultării, în cadrul căreia Comisia adresează propunerea sa simultan Consiliului și Parlamentului, altor instituții, cum ar fi: Comitetul Economic și Social, Comitetul regiunilor, ale căror avize fac parte integrantă din procesul decizional european. În unele cazuri consultarea este obligatorie, actul adoptat de Consiliu, neavând forță juridică fără Avizul Parlamentului. Parlamentul poate aproba propunerea Comisiei, o poate respinge sau poate solicita noi amendamente.

Procedura Avizului conform, potrivit căreia Consiliul trebuie să primească Avizul conform al Parlamentului înainte de a adopta unele decizii importante. Procedura este similară cu cea a consultării, cu deosebirea că Parlamentul nu poate amenda o propunere, ci poate doar s-o accepta sau s-o respingă în întregime. Acceptarea este aprobată cu majoritatea de voturi.

Controlul democratic este exercitat asupra tuturor instituțiilor europene, îndeosebi asupra Comisiei Europene. Parlamentul este competent să aprobe sau să refuze numirea membrilor Comisiei Europene; să cenzureze activitatea Comisiei în ansamblu. Controlul democratic rezidă în procedurile: ascultă viitorii membri

equal number of representatives of the two institutions. Representatives of the European Commission shall attend the meetings of the Committee. When the Committee reaches an agreement, it shall forward the text of the proposal to the Parliament and the Council for a third reading.

The cooperation procedure, introduced by the Single European Agreement in 1986, gives decision-making power to the Council of the EU. The role of the Parliament is limited to issuing an Opinion, after which the proposal of the Commission is announced. At the moment, this procedure applies only in the field of the Economic and Monetary Union.

The consultation procedure, in which the Commission addresses its proposal simultaneously to the Council and the Parliament, to other institutions such as the Economic and Social Committee, the Committee of the Regions, whose opinions form an integral part of the European decision-making process. In some cases, consultation is mandatory; the act adopted by the Council has no legal force without the Opinion of Parliament. The Parliament may approve the Commission's proposal, reject it, or request new amendments.

The assent procedure is one according to which the Council must receive the assent of Parliament before taking some important decisions. The procedure is similar to that of the consultation, except that the Parliament cannot amend a proposal; it can only approve or reject it as it is. Acceptance is approved by a majority of votes.

Democratic control is exercised over all the European institutions, particularly the European Commission. The Parliament has the power to approve or reject the appointment of members of the European Commission; to censor the work of the Commission as a whole. Democratic scrutiny lies in the procedures: it listens to the future

ai Comisiei și candidatul la funcția de Președinte, aleși de statele-membre, care nu pot intra în funcție fără aprobarea Parlamentului; Comisia este responsabilă politic în fața Parlamentului, împuternicită să aprobe o moțiune de cenzură prin care să ceară demisia Comisiei Europene; Parlamentul examinează rapoartele, care îi sunt transmise de Comisie, europarlamentarii pot adresa întrebări în scris sau oral; Membrii Comisiei participă la sesiunile plenare ale Parlamentului și la reuniunile comisiilor parlamentare, menținându-se astfel dialogul între cele două instituții.

Parlamentul controlează activitatea Consiliului, europarlamentarii au dreptul să adreseze întrebări membrilor Consiliului; Președintele Consiliului participă la sesiunile plenare ale Parlamentului. Președintele Consiliului trebuie să informeze permanent Parlamentul în domenii de interes comun, cum ar fi: politica externă și de securitate comună; cooperarea în materie judiciară; politica azilului și migrației; măsurile privind lupta împotriva toxicomaniei, fraudei și criminalității internaționale. Examinarea petițiilor cetățenilor, acumulate de Comisia petițiilor. Crearea Comisiilor de anchetă.

Consolidat după reuniunea șefilor de state de la Paris, din anul 1974, își modifică activitatea prin planificarea și stabilirea unei periodicități a întâlnirilor, cel puțin de trei ori pe an, apreciate ca Consiliu European. La ședințele Consiliului European participă Președintele Comisiei Europene și membrii acesteia. Statutul Consiliului European a fost aprobat mai târziu, fiind justificat prin Actul Unic European. Consiliul European este o instituție cu caracter interguvernamental, înzestrat cu putere de decizie doar în plan politic general. Pentru a-și aplica deciziile, Consiliul European are nevoie de susținerea Comisiei, Parlamentului, Consiliului Europei.

members of the Commission and the candidate for President, elected by the Member States, who cannot take office without the Parliament's approval; the Commission is politically accountable to Parliament, empowered to approve a motion of censure calling for the resignation of the European Commission; the Parliament examines the reports submitted to it by the Commission, MEPs may ask written or oral questions; the members of the Commission participate in the plenary sessions of the Parliament and the meetings of parliamentary committees, thus maintaining the dialog between the two institutions.

The Parliament controls the work of the Council. MEPs have the right to ask questions to the members of the Council; the President of the Council attends the plenary sessions of the Parliament. The President of the Council must keep Parliament informed in areas of common interest, such as: common foreign and security policy; cooperation in judicial matters; asylum and migration policy; measures to combat international drug addiction, fraud, and crime; examination of citizens' petitions accumulated by the Committee on Petitions; establishment of Commissions of Inquiry.

Consolidated after the 1974 meeting of the Heads of State in Paris, it changes its work by planning and setting a frequency of meetings at least three times a year, as approved by the European Council. The President of the European Commission and its members shall attend the meetings of the European Council. The Statute of the European Council was approved later and was justified by the Single European Act. The European Council is an intergovernmental institution with decision-making power only in general political terms. In order to implement its decisions, the European Council needs the support of the Commission, the Parliament, and the Council of Europe.

Consiliul Uniunii Europene sau Consiliul de Miniștri – instituție comunitară, care reprezintă toate statele-membre ale UE, exprimând legitimitatea statală a UE prin echilibrul pe care îl realizează între interesele statelor naționale și ale Uniunii. Consiliul a avut mai multă putere de decizie până la adoptarea Tratatului de la Maastricht, care i-a oferit acest privilegiu Parlamentului. Consiliul European este constituit din 27 de membri, câte unul din partea fiecărui stat, care sunt membri ai guvernelor naționale, identitatea miniștrilor care participă la reuniuni este determinată de Agenda acestora. La moment, Consiliul Europei este structurat în nouă configurații: Consiliul pentru Afaceri generale și relații externe; Consiliul pentru Afaceri economice și financiare; Consiliul pentru Justiție și afaceri interne; Consiliul pentru Ocuparea forței de muncă, politică socială, sănătate și consumatori; Consiliul pentru Piața internă, industrie și cercetare; Consiliul pentru Transporturi, telecomunicații și energie; Consiliul pentru Agricultură și Pescuit; Consiliul pentru Mediu; Consiliul pentru Educație, tineret și cultură.

Președinția Consiliului Europei este asigurată prin rotație, pentru o perioadă de 6 luni de fiecare stat-membru al UE. Președintele Consiliului, funcție exercitată de ministrul de externe al statului care deține președinția, este un mediator între Consiliu și alte instituții comunitare. Secretarul General asistă Președinția Consiliului, pregătește și asigură buna funcționare a sesiunilor acestuia. Consiliul adoptă legislația UE; coordonează marile orientări ale politicilor economice ale statelor-membre; încheie acorduri internaționale între UE și alte state sau organizații internaționale; împreună cu Parlamentul aprobă bugetul UE; definește politica externă și de securitate comună; coordonează situația judiciară și a politicilor naționale în materie penală.

The Council of the European Union or the Council of Ministers is a Community institution, which represents all EU Member States, expresses the EU's state legitimacy through the balance it strikes between the interests of national states and the Union. The Council had more decision-making power until the adoption of the Treaty of Maastricht, which gave this privilege to the Parliament. The European Council is made up of 27 members, one from each state, who are members of national governments. The identity of the ministers attending the meetings is determined by their agenda. At present, the Council of Europe is structured in nine configurations: the General Affairs and External Relations Council; the Economic and Financial Affairs Council; the Justice and Home Affairs Council; the Council for Employment, Social Policy, Health, and Consumers; the Internal Market, Industry and Research Council; Transport, Telecommunications, and Energy Council; Agriculture and Fisheries Council; Environment Council; Council for Education, Youth and Culture.

The Presidency of the Council of Europe is held on a rotating basis by each EU Member State for a period of 6 months. The President of the Council, acting as Minister of Foreign Affairs of the State holding the Presidency, shall be a mediator between the Council and other Community institutions. The Secretary-General shall assist the Presidency of the Council, prepare and ensure the proper functioning of its sessions. The Council adopts EU law; coordinates the broad guidelines of the economic policies of the Member States; concludes international agreements between the EU and other states or international organizations; approves the EU budget together with the Parliament; defines the common foreign and security policy; coordinates the judicial situation and national policies in criminal matters.

Comisia Europeană a fost înființată prin Tratatul de la Paris, în anul 1951, cu statut de organ executiv al UE, nucleu al sistemului comunitar. Comisia Europeană propune: legislația, politicile și programele de acțiune, pune în aplicare Tratatul și Deciziile, adoptate de Parlament și Consiliul UE. Membrii Comisiei: comisarii, personalități notorii ale statelor-membre, care acționează exclusiv în interesul Uniunii și nu pot primi instrucțiuni de la guvernele naționale.

Curtea Supremă de Justiție a fost înființată în anul 1952. Potrivit prevederilor Tratatului de la Paris, Curtea este preocupată de interpretarea adecvată a prevederilor normelor dreptului comunitar. În componența Curții intră 27 de judecători, câte unul de la fiecare stat-membru și opt avocați generali, numărul acestora putând crește la cererea Curții și prin Decizia unanimă a Consiliului. Președintele curții este ales pentru un mandat de 3 ani, iar judecătorii pe o perioadă de 6 ani. Avocații sunt aleși în aceleași condiții ca judecătorii și ajută Curtea să-și onoreze obligațiunile. Curtea lucrează în sesiune plenară cu un cvorum de 15 judecători. Marea cameră se întrunește la cererea unui stat sau a unei instituții parte la un proces, sau când cauzele sunt complexe și importante. În componența Curții deosebit 2 camere de 5 și 3 judecători. Curtea de Justiție a UE asigură respectarea și interpretarea tratatelor comunitare și a celorlalte dispoziții ale dreptului comunitar, aprobate de instituțiile europene; are multiple competențe jurisdicționale, pe care le exercită în diferite forme de recurs. Curtea este competentă să se pronunțe asupra recursurilor în anulare sau a recursurilor de carență introduse de un stat sau de o instituție; recursurile pentru respectarea dreptului comunitar de state, îndreptate contra

The European Commission was established by the Treaty of Paris in 1951, with the status of an executive body of the EU, the core of the Community system. The European Commission proposes: legislation, policies, and action programs, implements the Treaties and Decisions adopted by the EU Parliament and Council. Members of the Commission are commissioners, well-known personalities of the Member States, who act exclusively in the interests of the Union and cannot receive instructions from national governments.

The Supreme Court of Justice was established in 1952. According to the provisions of the Treaty of Paris, the Court is concerned with the proper interpretation of the provisions of Community law. The Court consists of 27 Judges, one from each Member State and eight Advocates-General, whose number may be increased at the request of the Court and by unanimous decision of the Council. The President of the Court is elected for a term of three years and the judges for a term of six years. Lawyers are elected under the same conditions as judges and help the Court to fulfill its obligations. The Court works in a plenary session with a quorum of 15 Judges. The Grand Chamber meets at the request of a State or of an institution, party to a trial, or when the causes are complex and important. In the composition of the Court, we distinguish two chambers of 5 and 3 judges. The Court of Justice of the EU ensures compliance with and interpretation of Community Treaties and other provisions of Community law approved by the European institutions; it has multiple jurisdictional powers, which it exercises in various forms of appeal. The Court has jurisdiction to rule on actions for annulment or actions for failure to fulfill obligations by a State or an institution; complaints against Community law of States by the Member States against the Member States; appeals on respect of Community States' rights

statelor-membre; recursurile prejudiciale (în interpretare) și recursurile contra deciziilor Tribunalului de Primă Instanță și recursurile în reparație. Curtea are și o competență consultativă, prin avizele pe care le oferă cu ocazia revizuirii tratatelor comunitare.

Analiza mecanismului conlucrării instituțiilor europene ne permite să conchidem că Uniunea Europeană în evoluția sa a elaborat un model democratic de funcționare a instituțiilor sistemului politic, în care deosebit: norme clare, realizabile; competențe coerente, susținute de interacțiunea dintre instituțiile legislative, executive și judiciare. Modelul de partajare a funcțiilor între Consiliu și Parlament, conlucrarea acestora cu Comisia Europeană trebuie cunoscut în detalii, dacă cu adevărat ne dorim integrarea în comunitatea statelor europene, iar, la moment, ne propunem să depășim criza politică din Republica Moldova.

Concluzii. Eficiența guvernării în statul democratic este un fenomen social complex, condiționat de un set de factori interni și externi, obiectivi și subiectivi. Confluențele acestora pot fi gestionate prin măsuri concrete, orientate spre prevenirea confruntărilor, spre soluționarea contradicțiilor dintre diferite grupuri sociale, etno-culturale. Odată ce instituțiile politice își asumă rolul de intermediar/coordonator al intereselor diferitor grupuri sociale, ele se obligă să cunoască nevoile/necesitățile/interesele acestora și într-un mod convingător să le subordoneze interesului național.

Un factor important al guvernării eficiente, chiar și a celei de coaliție, este cultura politică participativă, pentru care este caracteristică implicarea activă a tuturor cetățenilor în procesul politic, procesul decizional, pe de o parte, iar, pe de altă parte, implicarea cetățenilor conduce la responsabilizarea clasei politice, a

against the member states; for damages (in interpretation) and appeals against decisions of the Court of First Instance and appeals for redress. The Court also has consultative power, through the opinions it gives on the occasion of the revision of the Community Treaties.

The analysis of the mechanism of cooperation of the European institutions allows us to conclude that the European Union in its evolution has developed a democratic model for the functioning of the institutions of the political system, in which we distinguish: clear and achievable norms, coherent competences, supported by the interaction between legislative, executive and judicial institutions. The model of sharing functions between the Council and the Parliament, their cooperation with the European Commission, must be known in detail if we really want to integrate into the Community of European States, and, at the moment, we aim to overcome the political crisis in the Republic of Moldova.

Conclusion. The efficiency of governing in the democratic state is a complex social phenomenon, conditioned by a set of internal and external, objective and subjective factors. Their confluences can be managed through concrete measures aimed at preventing confrontations and at resolving conflicts between different social or ethno-cultural groups. Once the political institutions assume the role of intermediary/coordinator of the interests of different social groups, they undertake to know their needs and interests and convincingly to subordinate them to the national interest.

An important factor of effective governance, even of a coalition governance, is the participatory political culture, characterized by the active involvement of all citizens in the political and the decision-making processes, on the one hand, and, on the other hand, the involvement of

conducătorilor instituțiilor statului. Valorile politice, cum ar fi: dreptatea socială, simțul datoriei, responsabilitatea, onestitatea, transparența, toleranța etc. se transformă în cod deontologic pentru politicieni, lideri de partide, funcționari publici etc.

Pentru a susține și spori eficiența guvernării se impune respectarea principiilor interacțiunii și conlucrării instituțiilor statului, după cerințele principiului separării puterii în stat. Unii politicieni, juriști nu citează interpretarea lui Montesquieu până la sfârșit, unde se menționează: cele trei ramuri ale puterii, fiind separate și relativ independente, se pot controla și limita reciproc. În această teză este concentrată semnificația practică a investigației date: necesitatea însușirii teoriei politice despre rolul instituțiilor în organizarea și conducerea societății. Opusul acestui obiectiv îl putem descrie în baza analizei realității sociale, politice din Republica Moldova. Suntem expresivi în dezinformarea populației, în manipularea cetățenilor, în declarații nejustificative, în formalizarea actului de guvernare.

În calitate de recomandare a-și propune factorilor de decizie să revină la valori, la învâțământul politic autentic, deideologizat. Nici o democrație nu poate fi edificată, consolidată în condițiile culturii politice arhaice.

citizens leads to the accountability of the political class and of the leaders of state institutions. Political values, such as social justice, sense of duty, responsibility, honesty, transparency, tolerance, etc. turn into a code of deontology for politicians, party leaders, civil servants, etc.

In order to support and increase the efficiency of governance, it is necessary to observe the principles: interaction and cooperation of state institutions, according to the requirements of the principle of separation of power in the state. Some politicians and jurists do not read Montesquieu's interpretation to the end, where it is mentioned: the three branches of power, being separate and relatively independent, can control each other and limit each other. In this thesis, the practical significance of the given investigation is concentrated: the need to acquire political theory about the role of institutions in the organization and management of society. The opposite of this objective can be described based on the analysis of the social and political reality in the Republic of Moldova. We are expressive in misinforming people, in manipulating citizens, in unjustifiable statements, in formalizing the governing act.

As a recommendation, we would propose to the decision-makers to return to values, to genuine de-ideologized political education. No democracy can be built and consolidated under the conditions of archaic political culture.

BIBLIOGRAFIE

1. Jon Elster, *The Cement of Society*. – New York: Cambridge University Press, 1987.
2. Dicționar Explicativ al Limbii Române. Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan”, Ediția a II-a. București: univers enciclopedic, 1996.
3. Robert E. Godin, Hans-Dieter Kluge-mann (coordonatori), *Manual de Știință Politică*. Traducere: Irina Anca Kantor, Il-

BIBLIOGRAPHY

1. Elster Jon. *The Cement of Society*. – New York: Cambridge University Press, 1987.
2. Dicționar Explicativ al Limbii Române. Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan”, Ediția a II. București: Univers enciclopedic, 1996.
3. Robert E. Godin, Hans-Dieter Kluge-mann (coordonatori), *Manual de Știință Politică*. Traducere: Irina Anca Kantor, Il-

eana – Cristina Stănuș, Romana Careja, Mirela Nemeș, Andree-Ioana Cozianu, Olivia Todorean, Cosmin -Gabriel Marian, Iași: Polirom, 2005, 734 p.

4. Leicu C., Leicu I. Instituțiile comunitare, București: Lumina LEX, 1996, 128 p. ISBN 953-9186-86-6.

5. Rawls J. Political Liberalism and Democracy, New York: Columbia University Press, 1993.

6. Roșca L. Știința Politică, Chișinău, UASM, 2005, 310 p. ISBN 9975-9855-2-1

7. Roșca L. Filosofia Integrării Europene. Curs universitar, Chișinău, 2017 (Tipogr. „Print-„Caro”), 312 p. ISBN 978-9975-56-449-6

8. Jean-Luc Sauron, Curs de instituții europene, Iași: Collegium Polirom, 2010, 428 p. ISBN 978-973-46-1216-1

eana – Cristina Stănuș, Romana Careja, Mirela Nemeș, Andree-Ioana Cozianu, Olivia Todorean, Cosmin -Gabriel Marian, Iași: Polirom, 2005, 734 p.

4. Leicu C., Leicu I. Community Institutions, București: Lumina LEX, 1996, 128 p. ISBN 953-9186-86-6.

5. Rawls J. Political Liberalism and Democracy, New York: Columbia University Press, 1993.

6. Roșca L. Political Science, Chișinău, UASM, 2005, 310 p. ISBN 9975-9855-2-1

7. Roșca L. The philosophy of European integration. University course. Chișinău, 2017 (Tipogr. „Print-„Caro”), 312 p. ISBN 978-9975-56-449-6

8. Jean-Luc Sauron. European institutions course, Iași: Collegium Polirom, 2010, 428 p. ISBN 978-973-46-1216-1

Prezentat: 03.03.2021

E-mail: roscaludmila@mail.ru

Presented: 03.03.2021

E-mail: roscaludmila@mail.ru